

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ & ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Η Πράξη "Εκπαίδευση Αλλοδαπών & Παλιννοστούντων Μαθητών" υλοποιείται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση" και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους

Δράση: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας
Υποδράση: Ενδοσχολική Επιμόρφωση, Επιστ.υπεύθυνη: Μαρία Λιακοπούλου

Γενικές αρχές της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας

Περίληψεις

9 & 10 Φεβρουαρίου 2013

**Κέντρο Διάδοσης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων Α.Π.Θ.
3ης Σεπτεμβρίου, Θεσσαλονίκη**

Βασικές αρχές της διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (Γ2) - Το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες

Η εισήγηση αυτή αποτελεί μια γενική εισαγωγή σε ζητήματα που αφορούν τη δεύτερη γλώσσα (Γ2) και την κατάκτησή της. Αρχικά γίνεται αναφορά στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κατάκτησης της Γ2 και τις διαφορές της σε σχέση με την κατάκτηση της πρώτης γλώσσας (Γ1). Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι παράγοντες στους οποίους σύμφωνα με τη βιβλιογραφία αποδίδονται οι διαφορές αυτές. Η γενική εισαγωγική ενότητα συνεχίζει με τα πλεονεκτήματα που προφέρει η διγλωσσία με ιδιαίτερη έμφαση στις γνωσιακές ικανότητες. Στο τέλος της εισαγωγικής ενότητας γίνεται αναφορά στη διάκριση μεταξύ Βασικών Διαπροσωπικών Επικοινωνιακών Δεξιοτήτων (BICS) και Γνωσιακών Ακαδημαϊκών Γλωσσικών Δεξιοτήτων (CALP) καθώς και στην αλληλεξάρτηση μητρικής και δεύτερης γλώσσας.

Στο δεύτερο μέρος της εισήγησης παρουσιάζονται τα διαδοχικά επίπεδα γλωσσομάθειας από τα οποία διέρχεται ο ομιλητής μιας Γ2 με βάση την κλίμακα του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες (ΚΕΠΑ).

Βιβλιογραφία

- Baker, C. 2001. *Εισαγωγή στη διγλωσσία και τη δίγλωσση εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Bialystok, E. 2001. *Bilingualism in development: Language, literacy, and cognition*. New York: Cambridge University Press.
- Bialystok E., Craik F.I.M., Green D.W. & Gollan T.H. 2009. Bilingual minds. *Psychological Science in the Public Interest*, 10 (3), 89-129.
- Cummins, J. 2000. *Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Cummins, J. 2001. *Negotiating identities: Education for empowerment in a diverse society* (2η έκδοση). Los Angeles: California Association for Bilingual Education.
- Coelho, E. 1994. Social integration of immigrant and refugee children. Στο F. Genessee (επιμ.), *Educating second language children: The whole child, the whole curriculum, the whole community*. New York: Cambridge University Press, 301-327.
- De Houwer, A. 1995. Bilingual language acquisition. Στο P. Fletcher & B. MacWhinney (επιμ.), *The Handbook of Child Language*. Oxford: Blackwell, 219-250.
- Doughty, C. & Long, M. (επιμ.) 2003. *The Handbook of Second Language Acquisition*. Oxford: Blackwell
- Ellis, R. 1994. *The study of second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Gass, S. M. & Selinker, L. 2001. *Second Language Acquisition. An Introductory Course* (2η έκδοση). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Genessee, F., Paradis, J., & Crago, M. 2004. *Dual Language Development & Disorders: A Handbook on Bilingualism and Second Language Learning*. Baltimore: Brookes.
- Paradis, J. 2007. Second language acquisition in childhood. Στο E. Hoff & M. Shatz (επιμ.), *Blackwell Handbook of Language Development*. Malden MA: Blackwell, 387-406.
- Schwartz, B. D. 2004. Why child L2 acquisition? Στο J. van Kampen & S. Baauw (επιμ.), *Proceedings of GALA 2003*. Utrecht: LOT. (διαθέσιμο στο <http://lotos.library.uu.nl/publish/articles/000023/bookpart.pdf>)
- Selinker, L. 1972. Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics* 10, 209-231.
- Μπέλλα, Σ. 2007. *Η δεύτερη γλώσσα: κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Η δεξιότητα της παραγωγής προφορικού λόγου στη δεύτερη γλώσσα

Η εισήγηση διαρθρώνεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά του προφορικού λόγου καθώς και η διάκριση επιμέρους τύπων δραστηριοτήτων παραγωγής προφορικού λόγου, σύμφωνα με τον Richards (2008). Στην συνέχεια αναφέρονται

και αναλύονται οι επιμέρους δεξιότητες που συναποτελούν τη δεξιότητα παραγωγής προφορικού λόγου. Στο τέλος του πρώτου μέρους, παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας των Βαρλοκώστα και Τριανταφυλλίδου (2003) για την ανάπτυξη του λόγου αλλόφωνων εφήβων που μαθαίνουν τα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα. Επίσης περιγράφεται η κλίμακα ανάπτυξης που προέκυψε από την έρευνα αυτή και δίνονται και σχολιάζονται δείγματα λόγου κάθε επιπέδου γλωσσομάθειας.

Στο δεύτερο μέρος της εισήγησης παρουσιάζονται και αναλύονται τύποι δραστηριοτήτων για την εξάσκηση στη δεξιότητα της παραγωγής προφορικού λόγου. Τέλος, δίνονται δύο σχέδια μαθημάτων ως παραδείγματα δραστηριοτήτων που μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών.

Βιβλιογραφία

- Richards, J. C. (2008). *Teaching Listening and Speaking: From Theory to Practice*. Cambridge University Press.
- Fulcher, G. (2003). *Testing Second Language Speaking*. Harlow: Pearson Longman.
- Luoma, S. (2004). *Assessing Speaking*. Cambridge University Press.
- Bailey K. & Savage, L. (eds.) (1994). *New Ways in Teaching Speaking*. Alexandria, Va.: Teachers of English to Speakers of Other Languages.
- Saville, N. & Hargeaves, P. (1999). "Assessing speaking in the revised FCE". *English Language Teaching Journal* 53, 42–51.
- Βαρλοκώστα, Σ. & Τριανταφυλλίδου, Λ. (2003). *Η Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα: Καθορισμός Επιπέδων Γλωσσομάθειας σε Αλλοδαπούς Μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*. Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Γλωσσική αξιολόγηση: Ευρήματα ερευνών και εργαλεία για τη μέτρηση του επιπέδου γλωσσομάθειας

Αρχικά γίνεται αναφορά στην κλίμακα αξιολόγησης του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες (ΚΕΠΑ) του Συμβουλίου της Ευρώπης, δηλαδή για την κλίμακα γλωσσομάθειας που χρησιμεύει ως οδηγός για όσους διδάσκουν μια δεύτερη γλώσσα.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται έρευνες για την αξιολόγηση των Ελληνικών ως δεύτερης γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στη μέτρηση του επιπέδου γλωσσομάθειας αλλόφωνων εφήβων που πραγματοποιήθηκε από τις Βαρλοκώστα και Τριανταφυλλίδου (2003) και παρουσιάζονται τα ευρήματά τους σε σχέση με την ανάπτυξη του γλωσσικού συστήματος αυτής της ομάδας πληθυσμού. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στην έρευνα για τον «Προσδιορισμό Επιπέδων Γλωσσομάθειας» στα μειονοτικά δημοτικά σχολεία της Θράκης που πραγματοποιήθηκε από το 2002 ως το 2004 (Τζεβελέκου κ.ά. 2004). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις διαδικασίες αξιολόγησης που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας αυτής, οι οποίες αξιοποιούνται και σήμερα στα σχολεία για τις ανάγκες κατάταξης των παιδιών σε επίπεδα γλωσσομάθειας. Στη διάρκεια της παρουσίασης αυτής και αντλώντας από τα ευρήματά της θα πραγματοποιηθούν σύντομες δραστηριότητες διάγνωσης του επιπέδου γλωσσομάθειας με βάση δείγματα παραγωγής γραπτού λόγου, και θα συζητηθούν τα κριτήρια με τα οποία οι εκπαιδευτικοί κατέταξαν τους συγκεκριμένους μαθητές σε κάθε επίπεδο.

Τέλος, παρουσιάζονται αναλυτικά το κατατακτήριο τεστ «Ας μιλήσουμε Ελληνικά I, II και III» καθώς και τα τεστ επίδοσης «Προχωρώ στα Ελληνικά I, II και III», «Ενδιάμεσο Τεστ» και «Τελικό Τεστ». Δίνονται οδηγίες χορήγησης και διόρθωσης τους καθώς και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων τους για την οργάνωση της σχολικής τάξης και την προσαρμογή της διδασκαλίας με βάση το επίπεδο γλωσσομάθειας των μαθητών.

Βιβλιογραφία

- Council of Europe, 2001. *Common European Framework of Reference for Languages*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Βαρλοκώστα, Σ. & Τριανταφυλλίδου, Λ. (2003). *Η Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα: Καθορισμός Επιπέδων Γλωσσομάθειας σε Αλλοδαπούς Μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*. Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Μπέλλα, Σ. 2007. *Η δεύτερη γλώσσα: κατάρτηση και διδασκαλία*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
Τζεβελέκου, Μ., Κάντζου, Β., Σταμούλη, Σ., Χονδρογιάννη, Β., Βαρλοκώστα, Σ., Ιακώβου, Μ.,
Λύτρα, Β. και Παπαγεωργακόπουλος, Γ. 2004. *Η ελληνική ως δεύτερη γλώσσα: Κλίμακα
αξιολόγησης και μέτρηση του επιπέδου γνώσης της ελληνικής στα μειονοτικά δημοτικά
σχολεία της Θράκης*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
http://www.museduc.gr/docs/web_erevna.pdf.

Αθανασία Κατσαλήρου

Δασκάλα Νέας Ελληνικής Ι.Δ.Α.Χ. στο
Σχολείο Νέας Ελληνικής, Α.Π.Θ.
athan@lit.auth.gr

Η διδασκαλία του λεξιλογίου της ελληνικής ως Γ2

Στην εισήγηση θα παρουσιαστούν μερικά από τα πιο βασικά θέματα που αφορούν στη διδασκαλία του λεξιλογίου της Ελληνικής σε αλλοδαπούς μαθητές. Στόχος είναι η κατά το δυνατόν αποτελεσματικότερη διδασκαλία του λεξιλογίου με παράλληλη αξιοποίηση των διαθέσιμων θεωρητικών δεδομένων.

Ειδικότερα, θα ασχοληθούμε με θέματα που αφορούν στην επιλογή και την οργάνωση του διδακτέου λεξιλογίου. Πιο συγκεκριμένα, θα αναφερθούμε στο εύρος και το βάθος της λεξικής γνώσης, στα επίπεδα λεξιλογίου της ελληνικής ως Γ2, στα κριτήρια καθορισμού του βασικού λεξιλογίου και τη θεματική του οργάνωση.

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στην άμεση και έμμεση διδασκαλία του λεξιλογίου, στον σχεδιασμό λεξιλογικών ασκήσεων βάσει του τρόπου κατάρτησης της λεξικής γνώσης, στις στρατηγικές κατάρτησης του λεξιλογίου και σε αντίστοιχες διδακτικές προτάσεις για την ανάπτυξή τους.

Τέλος, θα συζητήσουμε ένα ερωτηματολόγιο που διαπραγματεύεται τον τρόπο διαχείρισης των άγνωστων λέξεων ενός κειμένου.

Βιβλιογραφία

- Αντωνίου, Μ. (2003) «Μία πρόταση για τη διδασκαλία του λεξιλογίου της Νέας Ελληνικής ως δεύτερης / ξένης γλώσσας σε μέσο και προχωρημένο επίπεδο». *Α' Διεθνές Συνέδριο για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Παν/μιο Αθηνών, Αθήνα, 25-26 Σεπτεμβρίου 2000, σ.133-153.
- Αντωνίου, Μ. (2008) «Εκμάθηση του λεξιλογίου της νέας ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας: άμεση και έμμεση διδασκαλία – στρατηγικές κατάρτησης», *Οδηγός Επιμόρφωσης: Διαπολιτισμική εκπαίδευση και αγωγή*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (υπό την αιγίδα του ΥΠ.Ε.Π.Θ), σ. 177-194
- Γούτσος, Δ. (2006) «Ανάπτυξη λεξιλογίου: Από το βασικό στο προχωρημένο επίπεδο». Στο Γούτσος, Δ., Σηφianού, Μ. και Γεωργακοπούλου, Α. (2006) (επιμ.) *Η ελληνική ως ξένη γλώσσα: Από τις λέξεις στα κείμενα*. Αθήνα: Πατάκης, 13-92.
- Carter, R. (1987). *Vocabulary: Applied Linguistic Perspectives*. London:Routledge.
- Carter, R. & McCarthy, M. (1988,) *Vocabulary and language teaching*, London: Longman.
- Clarke, D. F. & Nation, I. S. P. (1980), "Guessing the meanings of words from context: strategy and techniques", *System*, 8, 211-220.
- Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ιακώβου, Μ. (2009) «Εκμάθηση και διδασκαλία στην Ελληνική ως Γ2». *Παρουσία*, Παράρτ. Αριθ. 76
- Μπακάκου-Ορφανού, Αικ. (2003). «Επίπεδα λεξιλογίου της Νέας Ελληνικής». Στα Πρακτικά του Συνεδρίου «Γλώσσα και Πολιτισμός», Πανεπιστήμιο Αθηνών, 24-26 Μαΐου 2001. Αθήνα: Γκελμπέσης, 157-165.

- Nagy, W. (1997), "On the role of context in first- and second- language vocabulary learning" in Schmitt, N. & McCarthy, M. [eds.] *Vocabulary: Description, Acquisition and Pedagogy*, Cambridge: C.U.P., 64-83.
- Nattinger, J. R. & DeCarrico, J. S. (1992), *Lexical phrases and language teaching*, Oxford: O.U.P.
- Nation, I.S.P. (1990), *Teaching and Learning Vocabulary*, Massachusetts: Newbury House.
- Nation, I.S.P. (2001), *Learning Vocabulary in Another Language*, Cambridge: C.U.P.
- Oxford, R. (1990), *Language Learning Strategies: What every Teacher should Know*, New York: Newbury House/Harper and Row.
- Paribakht, T.S. & Wesche, M. (1999), "Reading and 'incidental' L2 vocabulary acquisition: an introspective study of lexical inferencing", *Studies in Second Language Acquisition*, 21(2), 195-224.
- Schmitt, N. (1997), "Vocabulary learning strategies" in Schmitt, N. & McCarthy, M. [eds.] *Vocabulary: Description, Acquisition and Pedagogy*, Cambridge: C.U.P., 199-227.
- Schmitt, N. (2000), *Vocabulary in Language Teaching*, Cambridge: C.U.P.
- Sokmen, A.J. (1997), "Current trends in teaching second language vocabulary", in Schmitt, N. & McCarthy, M. [eds.] *Vocabulary: Description, Acquisition and Pedagogy*, Cambridge: C.U.P., 237-257.

Ασπασία Λιβιέρη

Μέλος Ε.Ε.ΔΙ.Π. στο Διδασκαλείο
της Νέας Ελληνικής, Ε.Κ.Π.Α.
alivier@phil.uoa.gr

Η δεξιότητα της κατανόησης γραπτού λόγου στη δεύτερη γλώσσα

Στην εισήγηση αυτή παρουσιάζεται αναλυτικά η δεξιότητα της κατανόησης γραπτού λόγου (ΚΓΛ) και η θέση της στη διδασκαλία της νέας ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε παιδιά και εφήβους.

Ειδικότερα, στο πρώτο μέρος της εισήγησης γίνεται μια προσπάθεια να προσδιοριστεί το περιεχόμενο της δεξιότητας της ΚΓΛ με αναφορά στις επιμέρους δεξιότητες (υποδεξιότητες) που αυτή περιλαμβάνει, καθώς και στους παράγοντες που την επηρεάζουν, όπως είναι οι αναγνωστικοί στόχοι, οι κειμενικές και οι γλωσσικές παράμετροι, και το επίπεδο γλωσσομάθειας.

Σε αυτόν τον τελευταίο παράγοντα γίνεται ιδιαίτερη μνεία στο δεύτερο μέρος. Συγκεκριμένα γίνεται διάκριση των επιπέδων από το Α1.1 έως και Β2 όσον αφορά τη δεξιότητα της ΚΓΛ βάσει του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου, των επιπέδων ελληνομάθειας του Κ.Ε.Γ. και του Προγράμματος Μουσουλμανοπαίδων της Θράκης. Περιγράφονται αναλυτικά οι υποδεξιότητες της ΚΓΛ και τα χαρακτηριστικά των κειμένων ανά επίπεδο γλωσσομάθειας, ενώ δίνονται και επιλεγμένα παραδείγματα.

Το τρίτο μέρος της εισήγησης αφορά τον σχεδιασμό της διδασκαλίας της δεξιότητας της ΚΓΛ. Εδώ γίνεται αναφορά στις τεχνικές που χρησιμοποιούν οι διδάσκοντες και στις στρατηγικές που αναπτύσσουν οι μαθητές ανά στάδιο ανάγνωσης (προ, κατά και μετά την ανάγνωση) με απώτερο στόχο την κατά το δυνατόν αποτελεσματικότερη διδασκαλία της δεξιότητας, ενώ δίνονται και συγκεκριμένα παραδείγματα.

Ακολουθεί αναλυτική διδακτική πρόταση και εργαστήριο το οποίο δίνει την ευκαιρία στους επιμορφούμενους να εφαρμόσουν τα δεδομένα που παρουσιάστηκαν κατά την εισήγηση.

Βιβλιογραφία

- Alderson, J. Charles (2000) *Assessing Reading*. Cambridge University Press.
- Grabe, W. (2009) *Reading in a Second Language: Moving from Theory to Practice*. Cambridge University Press.
- Χατζηλουκά-Μαυρή, Ει. & Ιορδανίδου, Α. (2009) «Ζητήματα διδασκαλίας του γραπτού λόγου στο Δημοτικό: ομαδοποίηση και σειρά διδασκαλίας των κειμένων». *Νέα Παιδεία* 131, 122-147.
- O'Sullivan, B. & Weir, C. (2002) *Notes from the Language Testing and Test Development Course [LTTD]*, University of Reading.
- Oxford, R. (1990) *Language Learning Strategies. What Every Teacher Should Know*. Boston: Heinle & Heinle.

Τζεβελέκου, Μ., Κάντζου, Β., Σταμούλη, Σ., Χονδρογιάννη, Β., Βαρλοκώστα, Σ., Ιακώβου, Μ., Λύτρα, Β. & Παπαγεωργακόπουλος, Γ. (2004) Η ελληνική ως δεύτερη γλώσσα: Κλίμακα αξιολόγησης και μέτρηση του επιπέδου γνώσης της ελληνικής στα μειονοτικά δημοτικά σχολεία της Θράκης. Τελική έκθεση στο πρόγραμμα «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004».

Ευαγγελία Παντελόγλου
Διδάσκουσα στο Διδασκαλείο της
Νέας Ελληνικής, Ε.Κ.Π.Α
epantel@phil.uoa.gr

Η δεξιότητα της κατανόησης προφορικού λόγου στη δεύτερη γλώσσα

Η παρουσίαση της δεξιότητας της κατανόησης προφορικού λόγου (ΚΠΛ) και του ρόλου που αυτή διαδραματίζει στο χώρο της διδασκαλίας της νέας ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε παιδιά και εφήβους, διαρθρώνεται σε τρία μέρη.

Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τη θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος και ξεκινά με μια προσπάθεια προσδιορισμού της έννοιας της λέξης «κατανόω» από διαφορετικές οπτικές γωνίες, προκειμένου να καταδειχθεί η σημασία της ακουστικής κατανόησης στη γλωσσική επικοινωνία και ως εκ τούτου στη διδασκαλία μιας γλώσσας ως δεύτερης. Ακολουθεί η διερεύνηση της θέσης του προφορικού σε σχέση με αυτήν του γραπτού λόγου στην ιστορία της διδακτικής των γλωσσών, με αναζήτηση των λόγων της συστηματικής αγνόησής του πρώτου ως αντικειμένου προς διδασκαλία και η διάκριση των δεξιοτήτων σε προσληπτικές και παραγωγικές, καθώς και η παρουσίαση του μεταξύ τους συσχετισμού περιγραφικά και σε σχήμα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ενεργητικό/δυναμικό χαρακτήρα της διαδικασίας της πρόσληψης, σε αντίθεση με την κρατούσα αντίληψη που συνήθως θεωρεί τις προσληπτικές δεξιότητες παθητικές. Γίνεται τέλος αναφορά στα κύρια θεωρητικά μοντέλα περιγραφής της διαδικασίας της ΚΠΛ, με διάκριση μεταξύ του τρόπου ακρόασης αρχαρίων και προχωρημένων μαθητών, και δίνεται έμφαση στο ρόλο των κοινωνιογλωσσικών και πολιτισμικών γνώσεων κατά την αλληλεπίδραση μεταξύ ακροατή και κειμένου.

Στο δεύτερο μέρος γίνεται ο καθορισμός των επιπέδων (από Α1.1 έως και Β2, δηλαδή από το προκαταρκτικό έως και το μέσο επίπεδο) όσον αφορά τη δεξιότητα της ΚΠΛ βάσει του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου, των επιπέδων ελληνομάθειας του Κ.Ε.Γ. και του Προγράμματος Μουσουλμανοπαίδων της Θράκης, συνοδευόμενος από επιλεγμένα ακουστικά παραδείγματα για κάθε επίπεδο με ποικίλους τύπους ασκήσεων κατανόησης, ανάλογα με το επίπεδο και τους διδακτικούς/εξεταστικούς στόχους που τίθενται από τον διδάσκοντα κάθε φορά.

Το τρίτο μέρος της παρουσίασης είναι αφιερωμένο στον τρόπο σχεδιασμού της διδασκαλίας της ακουστικής κατανόησης και πραγματεύεται θέματα όπως ο εντοπισμός των πιθανών περιστάσεων ακρόασης στην καθημερινή ζωή, η πρόβλεψη των πιθανών δυσχερειών των μαθητών μιας γλώσσας ως δεύτερης, η καθοδήγησή τους ως προς τις στρατηγικές ακρόασης, η επιλογή του κατάλληλου ακουστικού υλικού προς διδακτική αξιοποίηση (επίπεδο δυσκολίας, ταχύτητα εκφοράς λόγου, διάρκεια, συσχετισμός με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του κοινού κ.ο.κ.), η σημασία που έχει το είδος ακρόασης που επιλέγεται (εκτεταμένη, επιλεκτική ή επισταμένη), ο σχεδιασμός των κατάλληλων δραστηριοτήτων πριν, κατά και μετά την ακρόαση (εισαγωγή στο θέμα, προβληματισμός, πρώτη και δεύτερη ακρόαση, σύντομες ή πιο εκτεταμένες δραστηριότητες, πολλαπλή χρήση οπτικοακουστικού υλικού), καθώς και η αξιοποίηση της ακρόασης ως ερεθίσματος για την ανάπτυξη των άλλων τριών δεξιοτήτων, με συσχετισμό μεταξύ τους όπως ακριβώς συμβαίνει σε πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας.

Ακολουθούν διδακτικά παραδείγματα προερχόμενα από εξειδικευμένα εγχειρίδια γλωσσικής διδασκαλίας σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή και η παρουσίαση κλείνει με εργαστήριο που στοχεύει στην εφαρμογή των όσων έχουν ήδη παρουσιαστεί και συζητηθεί κατά την επιμόρφωση.

Βιβλιογραφία

Μελέτες και άρθρα

Brown, J.M.-Palmer, A.S. 1988: The listening approach. Methods and materials for applying Krashen's input hypothesis. New York & London: Longman.

- Brown, G.-Yule, G. 1983: Teaching the spoken language. An approach based on the analysis of conversational English. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brumfit, C. 1984: Communicative Methodology in Language Teaching. The roles of fluency and accuracy. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buck, G. 2001: Assessing Listening. Cambridge: Cambridge University Press.
- Byrne, D. 1995: Teaching oral English. New York & London: Longman.
- Flowerdew J.- Miller L. 2005: Second Language Listening. Theory and Practice. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gremmo, M.J.-Holec, H. 1990: « La Compréhension Orale: Un processus et un comportement ». Le Français dans le monde, numéro spécial « Acquisition et utilisation d' une langue étrangère, L' approche cognitive », 30-40.
- Harmer, J. 1983: The practice of English language teaching. London & New York: Longman.
- Lancien, Th. 1995: "A média authentique, réception authentique". Le Français dans le monde, numéro spécial (La didactique au quotidien – actes du colloque de Toulon, organisé par les ANEFLE, Campus International et Le Français dans le monde, Septembre 1994), 17-21.
- Μήτσης, Ν. 1998: Στοιχειώδεις αρχές και μέθοδοι της εφαρμοσμένης γλωσσολογίας. Αθήνα: Gutenberg.
- Μπαμπινιώτης, Γ. 1991: Γλωσσολογία και Λογοτεχνία. Από την Τεχνική στην Τέχνη του Λόγου, (ιδιαίτερα το κεφάλαιο 16, "Ακρόαση και Ανάγνωση ως δημιουργικές διεργασίες", σσ.305-310). Αθήνα: Δέσποινα Μαυρομμάτη.
- Μπέλλα, Σπ. 2007: Η Δεύτερη Γλώσσα. Κατάκτηση και διδασκαλία. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Richards, J.C. 1995: Understanding Communication in Second Language Classrooms. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rixon, Sh. 1986: Developing listening skills. London: Macmillan Publishers Ltd.
- Σκαρτσής, Σ.Λ. 2002: Η Προφορικότητα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τοκατλίδου, Β. 1986: Εισαγωγή στη διδακτική των ζωντανών γλωσσών.
- Προβλήματα-Προτάσεις. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Underwood, M. 1989, Teaching listening. London & New York: Longman.
- Ur, P. 1984: Teaching listening comprehension. Cambridge: Cambridge University Press.

Διδακτικό υλικό – Εγχειρίδια

- «Άκουσμα»: Διαδικτυακό Λογισμικό για την δεξιότητα της κατανόησης του προφορικού λόγου, I.E.L. - <http://www.xanthi.ilsp.gr/akoustikh/>.
- Αντωνίου Μ. - Δετσούδη Ζ. 2004: Λίγα τραγούδια θα σου πω. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΚΕ.Δ.Α.) – ΥΠΕΠΘ.
- Σειρά «Γεια σας» 1-4, 2000-2004. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΚΕ.Δ.Α.) – ΥΠΕΠΘ.

Η διδασκαλία της γραμματικής στη δεύτερη γλώσσα

Η παρουσίαση αυτή έχει ως αντικείμενό της τη γραμματική της νέας ελληνικής από διδακτική σκοπιά και ταυτόχρονα βασίζεται σε μια θεωρητική προσέγγιση οριοθετημένη με σαφήνεια.

Αρχικά, θα δοθούν ορισμένοι ορισμοί εργασίας (μητρική, δεύτερη/ξένη γλώσσα, γραμματική με την έννοια ενός συνόλου κανόνων και παιδαγωγική γραμματική, μεταγλώσσα, δεξιότητες), προκειμένου να καταρτισθεί ένας κοινός κώδικας με τους επιμορφούμενους. Στη συνέχεια θα δούμε πώς μπορούμε να απλοποιούμε γραμματικούς κανόνες (ή καλύτερα γραμματικές οδηγίες) ελαφρύνοντάς τους από την περιττή ορολογία, προκειμένου να έχουμε το επιθυμητό επικοινωνιακό αποτέλεσμα χωρίς το βάρος της μεταγλώσσας. Θα ασχοληθούμε επίσης μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα με διαφορετικούς τύπους δραστηριοτήτων και με το πώς να αναγνωρίζουμε τον βαθμό δυσκολίας τους διαβαθμίζοντάς τις ανά επίπεδο βάσει του αναλυτικού προγράμματος. Θα δούμε ακόμη πώς να επεξεργαζόμαστε διδακτικά τα κείμενα που επιλέγουμε κάθε φορά βάσει ορισμένων κριτηρίων, ώστε να κατασκευάσουμε μια διδακτική ενότητα έχοντας ως κύρια οργανωτική αρχή ένα γραμματικό φαινόμενο, αλλά χωρίς να περιοριζόμαστε σ' αυτό ξεχνώντας την έννοια των επικοινωνιακών περιστάσεων, του επικοινωνιακού πλαισίου δηλαδή μέσα στο οποίο θα μπορούσε να ενταχθεί αυτό στην καθημερινή ζωή των μαθητών μας. Θα υπογραμμιστεί ακόμη ο τρόπος με τον οποίο μπορεί ο

διδάσκων να καθοδηγήσει τους μαθητές του στη διατύπωση κανόνων επαγωγικά, ξεκινώντας από τη χρήση, απ' το παράδειγμα κι όχι από τη θεωρία, ουσιαστικά κατευθύνοντάς τους στο να τους ανακαλύψουν οι ίδιοι. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στη σχέση μεταξύ γραμματικής και ορθογραφίας, οι οποίες επί χρόνια συχνά ταυτίζονται νοηματικά, με αποτέλεσμα για όσους μιλούν σωστά και μπορούν να γράφουν κατανοητά, με επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα δηλαδή αλλά με πολλά ορθογραφικά λάθη, να κυριαρχεί η αντίληψη από τους διδάσκοντες, πράγμα για το οποίο σταδιακά πείθονται και οι ίδιοι, πως δε γνωρίζουν γραμματική. Θα διερευνήσουμε λοιπόν στο σημείο αυτό τι θεωρείται γραμματικά ορθό και τι όχι, καθώς και τη θέση που κατέχει στη διδασκαλία η ορθογραφία ως ένα επιμέρους υποσύνολο της γραμματικής. Θα επισημανθεί επίσης η ανάγκη ισομερούς ανάπτυξης του γραπτού και του προφορικού λόγου των μαθητών για την κάλυψη ποικίλων επικοινωνιακών αναγκών της καθημερινής ζωής, σε αντίθεση με τις αρχές της παραδοσιακής διδασκαλίας, που προκρίνει συστηματικά τον γραπτό λόγο έναντι του προφορικού.

Η χρησιμότητα τέλος των όσων διδάσκουμε κατέχει πρωτεύουσα θέση στην επιμόρφωση αυτή, γι' αυτό και η γραμματική παρουσιάζεται ως ένα διδακτικό αντικείμενο που θα ήταν καλό να συνδέεται με τη διδασκαλία των δεξιοτήτων και να μη διδάσκεται αυτόνομα, αποκομμένο από την πραγματική ζωή.

Βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., Ε. Βλέτση, Μ. Μητσιάκη, Β. Μποζονέλος και Β. Χούμα 2009. «Τα γλωσσικά λάθη μαθητών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και ο ρόλος της Γ1 στις πολυπολιτισμικές τάξεις του Γυμνασίου». Στα πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου 2008-Ευρωπαϊκό έτος διαπολιτισμικού διαλόγου: Συνομιλώντας με τις γλώσσες-πολιτισμούς. Α.Π.Θ., Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Θεσσαλονίκη, 12-14 Δεκεμβρίου 2008, 597- 612.
- Βαρλοκώστα, Σ. και Λ. Τριανταφυλλίδου 2003. Επίπεδα Γλωσσομάθειας στην Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα. Αθήνα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής (ΚΕΔΑ).
- Celce – Murcia, M. 1991. Grammar Pedagogy in Second and Foreign Language Teaching. TESOL Quarterly, Vol. 25, No 3: 459 – 80.
- Ιακώβου, Μ. 2011. Παραδόσεις 6ου εξαμήνου Γλωσσολογίας. (υλικό αναρτημένο στην e-class του ΕΚΠΑ).
- Μπέλλα, Σ. 2007. Η Δεύτερη Γλώσσα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Purpura, J. 2004. Assessing Grammar. Cambridge: CUP.
- Thornbury, S. 2009 (ed.). How to Teach Grammar. Essex: Pearson Education.
- Tomlinson, B. (ed.) 2003. Developing Materials for Language Teaching. Cambridge: CUP.
- Ur, P. 1996. A Course in Language Teaching: Practice and Theory. Cambridge: CUP.

Το υλικό που παρουσιάζεται στο πλαίσιο του σεμιναρίου παρήχθη στο πλαίσιο της Δράσης «Ενίσχυση της ελληνομάθειας» από την ακόλουθη επιστημονική ομάδα:

Επιστημονική υπεύθυνη

- **Μαρία Ιακώβου**, Επίκουρη Καθηγήτρια Γλωσσολογίας

Βασικές αρχές της διδασκαλίας της ΝΕ ως 2ης γλώσσας

- **Βίκυ Κάντζου**, Επιστημονική Συνεργάτιδα στο Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ)
- **Σπυριδούλα Σταμούλη**, Επιστημονική Συνεργάτιδα στο Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

- **Μαρία Αντωνίου**, Μέλος Ε.Ε.ΔΙ.Π. στο Διδασκαλείο της Νέας Ελληνικής, Ε.Κ.Π.Α.
- **Ασπασία Λιβιέρη**, Μέλος Ε.Ε.ΔΙ.Π. στο Διδασκαλείο της Νέας Ελληνικής, Ε.Κ.Π.Α.

Κατανόηση Προφορικού Λόγου

- **Ευαγγελία Παντελόγλου**, Διδάσκουσα στο Διδασκαλείο της Νέας Ελληνικής, Ε.Κ.Π.Α.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

- **Βενετσιάνα Αστάρα**, Μέλος Ε.Ε.ΔΙ.Π. στο Διδασκαλείο της Νέας Ελληνικής, Ε.Κ.Π.Α.
- **Ευγενία Βασιλάκη**, Λέκτορας Διδακτικής Ελληνικής Γλώσσας στο Π.Τ.Δ.Ε. του Παν/μίου Θεσσαλίας

Παραγωγή Προφορικού Λόγου

- **Βίκυ Κάντζου**, Επιστημονική Συνεργάτιδα στο Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ)
- **Σπυριδούλα Σταμούλη**, Επιστημονική Συνεργάτιδα στο Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ)

Διδασκαλία του Λεξιλογίου

- **Μαρία Αντωνίου**, Μέλος Ε.Ε.ΔΙ.Π. στο Διδασκαλείο της Νέας Ελληνικής, Ε.Κ.Π.Α.
- **Αθανασία Κατσαλήρου**, Δασκάλα Νέας Ελληνικής Ι.Δ.Α.Χ. στο Σχολείο Νέας Ελληνικής, Α.Π.Θ.

Διδασκαλία της Γραμματικής

- **Μαρία Ιακώβου**, Επίκουρη Καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Ε.Κ.Π.Α.
- **Αναστασία Μαγγανά**, Μέλος Ε.Ε.ΔΙ.Π. στο Διδασκαλείο της Νέας Ελληνικής, Ε.Κ.Π.Α.

Χρήση της τεχνολογίας

- **Ευφροσύνη Χαραλαμποπούλου**, Ερευνήτρια στο Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ)